

In
Siberië
zijn geen
wegen, alleen
richtingen

Lena delta 1991.

De titel is een legendarische uitspraak uit 1997 van mijn goede vriend Sasha Yurlov toen wij tijdens de dunbekwulp-expeditie behoorlijk in de rimboe zaten en niet goed wisten waar wij waren en ik iets mompelde over moeilijk te volgen sporen en geen borden, “Gerard, there are no roads in Siberia, only directions.”

Gerard C. Boere

**IN
SIBERIË
ZIJN GEEN
WEGEN**

**ALLEEN
RICHTINGEN**

INHOUDSOPGAVE

PROLOOG 9

1. DE WEG NAAR SIBERIË
BEGON OP OLIELAND 10
2. TREKVOGELCONGRES IN
NOVOSIBIRSK/AKADEMGORODOK
IN 1976 EN NAAR TAIMYR IN 1990 20
3. DE EERSTE RUSSISCH-NEDERLANDSE
TAIMYR EXPEDITIE IN 1990 38
4. RIVIEREN, MOERASSEN EN MEREN IN
DE BARABA STEPPE, DE EERSTE EXPEDITIE
MET DR. SASHA YURLOU IN 1991 70
5. EERSTE LENA DELTA EXPEDITIE IN 1992 146
6. OPENING GREAT ARCTIC RESERVE
OP TAIMYR IN 1993 184
7. OPNIEUW NAAR DE LENA DELTA IN 1994 204
8. TAIMYR REVISITED IN 1994 EN BEZOEK
AAN PECHORA DELTA IN 1994 216

9.	OPENING BIOLOGISCH STATIONS IN DE LENA DELTA EN OP TAIMYR IN 1995	234
10.	EEN ZOEKTOCHT NAAR DE DUNBEKWULP IN 1997	246
11.	UITVOERING VAN DE SAMENWERKING TUSSEN DE USSR/RUSSISCHE FEDERATIE EN NEDERLAND OP HET GEBIED VAN NATUUR EN WATER, 1986-2000	320
12.	EPILOOG EN AFSCHIED VAN RUSLAND	330
	DANKWOORD	338
	LITERATUUR	341
	LIJST VAN AFKORTINGEN	346
	LIJST VAN VOGELNAMEN	348
	COLOFON	352

PROLOOG

Het is 8 juli 1990 als we ongeveer acht kilometer oostelijk van het weerstation door een MI-8 helikopter op een rotsig plateau worden gedropt. Even later staan wij met onze uitrusting en voedselvoorraden op de toendra van Taimyr in Noord-Siberië. Het is maar enkele honderden meters naar de nog geheel bevroren Noordelijke IJszee. Dicht bij ons kamp zijn smeltende sneeuwvelden met kleine beekjes die schoon water leveren. Het is prachtig zonnig, maar koud, als we het kamp inrichten. We beschikken dan alleen over onze eigen tentjes en zullen verder in de openlucht moeten leven. Nog maar nauwelijks klaar met het inrichten van het kamp ontdekken wij op honderd meter van ons de eerste broedende kanoetstrandloper, mooi gecamoufleerd in de toendra tussen de bruin-beige mossen, korstmossen, zeggesoorten en andere planten.

Voor mij is de expeditie al geslaagd! Die eerste broedende kanoetstrandloper is een bijzondere ervaring, nadat ik er honderden heb gevangen op Vlieland, wat duizenden kilometers van hun broedgebied is. Op de toendra staan, waar al die steltlopers in de broedtijd zijn, was al in 1971 een sterke wens van mij. Ik was toen net aan mijn onderzoek van de Siberische steltlopers, onze wadvogels op Vlieland, begonnen. Het tot werkelijkheid maken van die wens heeft bijna twintig jaar in beslag genomen. Hoe en met wie dat tot stand is gekomen en wat ik verder nog in Rusland heb kunnen doen, leest u in de volgende hoofdstukken.

1.

DE WEG NAAR SIBERIË BEGON OP VLIELAND

Mijn betrokkenheid bij wadvogels en de Waddenzee begon in de jaren zestig van de vorige eeuw met de avontuurlijke wadvogelstudiekampen van de Christelijke Jeugdbond van Natuurvrienden (CJN) op de Waddeneilanden. Het zou later tot mijn werk in de internationale natuurbescherming en de bezoeken aan Siberië leiden.

Maar al op de lagere school was er mijn belangstelling voor de natuur, het buitenleven, vogels en verre landen. Gerrit Jan Zwier schrijft in *Boom in een winters bos* uit 2022: *“De ware romanticus zoekt de eenzaamheid en grootsheid van de wilde natuur en als die niet voorhanden is, stelt hij het platteland boven de stad.”* Zo voelde dat lang geleden voor mij ook al heel sterk en ook nu nog wonen wij in een dorp. Het boek *Al zwerfende vergaar ik*, uit 1948 van natuurschrijver Strijbos was bij mij populair, evenals de oude natuurverhalen van Wigman en Gazenbeek over de Veluwe en de natuurverhalen van Thijsse, Hana, Zandstra en Tolman. In de jaren veertig en vijftig – ik ben van 1942 – was er in de omgeving van mijn woonplaats Zutphen meer natuur te beleven dan nu. Er zaten nog volop salamanders in de kristalheldere sloten. Een vogelgids had ik niet, maar in de jaren vijftig waren er de afvalbakken van drukkerij Thieme in Zutphen. Daar haalde ik de drukproeven uit van het boekje *Wat vliegt daar* van W.H. van Dobben. Toen ik dertien jaar werd, kreeg ik een tweedehands ‘Kist’ (genoemd naar de Nederlandse vertaler, mr. J. Kist, van de oorspronkelijk Engelse vogelgids van Peterson, Mountfort en Hollom).

Dat ik biologie zou gaan studeren wist ik al op de lagere school. Op het Zutphense Baudartius Lyceum wordt de interesse voor veldbiologie gestimuleerd door mijn rector en bioloog, dr. M.A. IJsseling. Biologieleraar Frans Keuchenius noemt mij de naam van professor Voous, diergeograaf en ornitholoog aan de VU. Bij hem moet ik gaan studeren, vindt hij.

Ik word lid van de CJN. In het CJN zomerkamp op Terschelling in 1959 kom ik voor het eerst in aanraking met de Waddenzee en de enorme aantallen wadvogels. Die wadvogels en vooral de steltlopersoorten, zo wordt ons verteld, komen van heel ver: uit Siberië, Groenland en Noord-Canada. Fascinerend voor een jonge veldbioloog.

In december 1961 moet ik in dienst bij de 42^e Luchtdoelartillerie. Daar word ik opgeleid voor het luchtdoelgeschut 40L70 aan het strand ten zuiden van Den Helder. Mijn kennis van de

40L70 zou later in Rusland voor veel hilariteit zorgen.

In 1963 ben ik diergeografie en paleontologie gaan studeren aan de VU. Waddeneilanden worden weer mijn werkterrein. Zo bestudeer ik in 1968 op Terschelling de bruine, blauwe en grauwe kiekendief die daar toen alle drie nog broedden.

Op Terschelling is op dat moment een aantal biologen werkzaam in het kader van het *International Biological Programme* (IBP/UNESCO). Het IBP duurde zes jaar en vond plaats in een aantal ecologisch belangrijke gebieden over de hele wereld. Daarbij was de USSR met het Taimyrski-reservaat bij Khatanga in het zuiden van Taimyr. Toen hoorde ik de naam van Taimyr voor het eerst. Er is ook een permanent UNESCO-programma: *Man and Biosphere*-gebieden. Ik noem het hier, want bij de contacten met Rusland over Arctische expedities door mijn Duitse collega Peter Prokosch heeft dat programma een belangrijke rol gespeeld.

Eind jaren zestig startten wij met de VU onderzoeksgroep van prof. Voous op Schiermonnikoog met ringonderzoek naar de migratie van zangvogels en wadvogels. Bij de wadvogels ging het ons erom dat we via biometrie (grootte van de vogel) iets meer te weten komen over de geografische herkomst. Ik behaalde op Schiermonnikoog mijn ringvergunning die ik meer

Man and Biosphere

Man and Biosphere programma is een programma van UNESCO. Het programma is begin jaren zeventig ontstaan en heeft een duidelijk omschreven doelstelling:

“Biosphere reserves are ‘learning places for sustainable development’. They are sites for testing interdisciplinary approaches to understanding and managing changes and interactions between social and ecological systems, including conflict prevention and management of biodiversity. They are places that provide local solutions to global challenges. Biosphere reserves include terrestrial, marine and coastal ecosystems. Each site promotes solutions reconciling the conservation of biodiversity with its sustainable use.”

De voormalige USSR was actief onder dit UNESCO-programma omdat het om de combinatie van natuur en gebruik door mensen ging en

het programma door een VN-organisatie werd geleid. Multilaterale samenwerking deed de USSR vooral in VN-verband. De USSR erkende toen de Raad van Europa niet. In 1968 verscheen er een overzicht van de UNESCO-activiteiten in Rusland (State Committee 1968).

Nu zijn er 714 Biosphere reserves in 129 landen en enkele daarvan zijn grensoverschrijdend. Nederland heeft ooit ‘per ongeluk’ in 1986 de Waddenzee aangewezen. Dat was een initiatief van de Koninklijke Academie van Wetenschappen (KNAW). Die had dit gedaan op basis van de wetenschappelijke doelstellingen van het Man and Biosphere programma. Het beleidsverantwoordelijke ministerie van CRM wist van niets. De aanwijzing is in 2018 ingetrokken door de aanwijzing van de internationale Waddenzee als UNESCO Werelderfgoed.

dan 55 jaar zou gebruiken in binnen- en buitenland. Het vangen van de wadvogels was geen eenvoudige bezigheid. Het moest in de nacht en bij opkomend tij gebeuren als de vogels naar het eiland kwamen, want overdag zagen de vogels de netten. Verder hadden we graag niet te veel wind en geen regen. Bij hoge vloed en gaan de vangplek en kwelder onderlopen en worden ontoegankelijk. In de jaren zestig was het Vogeltrekstation (VT) van het Nederlands Instituut voor Oecologisch Onderzoek (NIOO) actief op Vlieland met het vangen en ringen van wadvogels. In die periode ontwikkelde het VT ook de bekende en vaak nabgebouwde kanonnetten (Speek & Zwart, 1969).

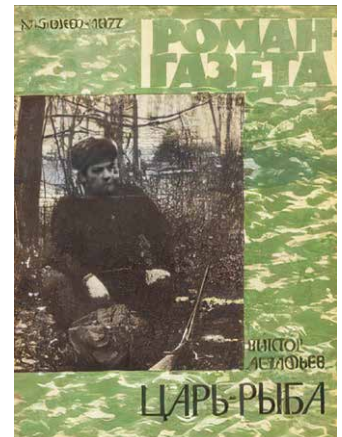
De lokroep van Siberië

Het wadvogelonderzoek, maar ook het ganzenonderzoek in Nederland, wees geregeld naar mogelijke invloeden vanuit de broedgebieden in Siberië. Zo zagen wij van jaar tot jaar soms grote verschillen in het aantal jongen bij in Siberië broedende steltlopers en ganzensoorten. De lokroep om deze bijzondere broedgebieden te bezoeken was niet alleen bij mij sterk. Siberië was eind jaren zestig in de eerste plaats een plek die negatieve reacties oproep. Toch was er van mijn kant vooral die romantische nieuwsgierigheid naar de toendra's, taiga en steppe. Dat zijn de broedgebieden van de vogels die we in het wadengebied – en niet alleen daar – in enorme aantallen tegenkwamen. Er waren voor ons in die tijd beperkt toegankelijke wetenschappelijke publicaties uit de USSR. Voor mij was het in 1981 vertaalde *De Keizersvis* van de Russische schrijver Viktor Astafjev een inspirerend boek. Het is een beschrijving van de natuur en het rauwe en harde leven in het stroomgebied van de Jenisej rivier in Siberië.

Toen ik het boek in 1982 las, had ik in de zomer van 1976 mijn eerste reis naar Siberië al achter de rug. Niet naar het beschreven gebied, maar naar een trekvogelcongres in Novosibirsk. Ik kon toen niet weten dat ik veertien jaar later zelf aan de oevers van de Jenisej en Ob zou staan.

Het op Schiermonnikoog gestarte onderzoek naar de geografische herkomst van de miljoenen wadvogels was vrij nieuw. Ook de Arctische broedgebieden van onze wadvogels zijn eigenlijk nog maar 100–120 jaar bekend. Uit de resultaten van ringonderzoek in Zuidwest-Siberië blijkt dat ook eenden en weidevogels uit de zuidelijke streken van Rusland naar Nederland komen (Veen & Yurlov, 2005).

Ik verdiepte mij in ontdekkingsreizigers en onderzoekers zoals Seebohm (1901), Pearson (1899), Haviland (1915) en Pleske (1923). Zij bezochten de Arctische gebieden van Rusland begin vorige eeuw en vonden van de in Europa overwinterende steltlopers daar hun broedgebieden. Recenter zijn publicaties van Chernov (1980) en Uspenski (1969) en een Engelse vertaling uit

Russische 'krantenpapier' versie (Roman Gazeta) van 'Czar Ribbe', de Keizersvis, uit 1977.

1986) en nog recenter een overzicht van het onderzoek naar Arctische vogels van Vaughan (1992) met aparte aandacht voor de Russische en Siberische toendra. Hoe onzeker men begin vorige eeuw nog was over de exacte broedgebieden blijkt uit een opmerking uit 1901 in het boek van Pleske. Daar staat nadrukkelijk dat de vondst van een nest van de kanoetstrandloper toch echt is bewezen:

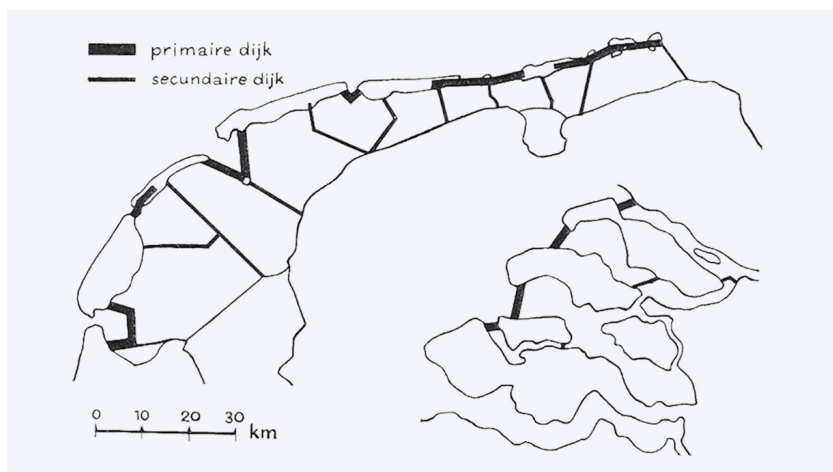
“The preliminary reports of dr. Walter and myself contain the statement that the Russian Polar Expedition succeeded in establishing the fact that Tringa canutus nests in Taimyr and the New Siberian Archipelago.” (Birula 1901, geciteerd in Pleske 1923: Birds of the Eurasian tundra.)

Tringa canutus noemen wij nu *Calidris canutus*, de kanoetstrandloper, een talrijke wadvogel tijdens de voor- en najaarstrek.

Vanuit de VU-onderzoeksgroep is het de wens om beter inzicht te krijgen in de herkomst van de wadvogels en de functie van de Waddenzee in hun levenscyclus. Dat heeft alles te maken met de discussies in de jaren vijftig en zestig over de integrale bescherming van de Waddenzee, of misschien gedeeltelijke inpolderingen, of zelfs de hele Waddenzee.

Met die discussie en het daaraan gekoppelde wadvogelon-

Deze kaart, uit de jaren zestig, was een inpolder-scenario. Deze plannen werden financieel en technisch nauwelijks als haalbaar gezien door de diepe en sterke stroomgeulen tussen de eilanden. Bron: Rijkswaterstaat Dienst Lauwerszeewerken.

derzoek begint in 1967/1968 mijn daadwerkelijke dagelijkse betrokkenheid bij de vogels van de Waddenzee. Daarmee begon ook de poging om de Russisch-Siberische broedgebieden te bereiken.

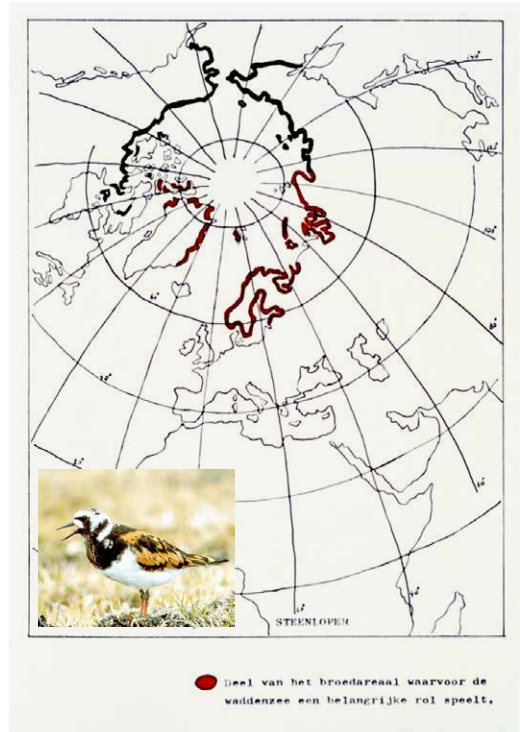
In oktober 1966 nam Provinciale Staten van Friesland een besluit om een dam aan te leggen naar Ameland. Een dergelijke dam was vroeger al eens aangelegd en grotendeels weer weg geërodeerd.

Inpolderen van ruim 4.000 hectare kwelder bij het Noorder-

leeg voor de pootaardappelteelt was voor de provincie Friesland ook een harde eis. De provincie Friesland moest echter wachten met die plannen, want in september 1966 stond al in de Tweede Nota Ruimtelijke Ordening van de Rijksoverheid dat elke activiteit in de Waddenzee, ook geheel of gedeeltelijke inpolderingen, beoordeeld moest worden op basis van de uitkomsten van een *'veelzijdige en integrale studie van het hele Waddengebied'* en die studie was er nog niet. Het is ook de tijd waarin in oktober 1965 de Waddenzeevereniging is opgericht.

Die *'veelzijdige en integrale studie over het Nederlandse Waddengebied'* kwam er, door het werk van de in 1971 ingestelde Commissie-Mazure, genoemd naar de voorzitter en Eerste Kamerlid prof. Mazure. De commissie moest adviseren over het al of niet geheel of gedeeltelijk inpolderen van de Waddenzee en daarbij alle betrokken huidige belangen bestuderen en afwegen. De nadruk lag op die belangrijke huidige betekenis van de Waddenzee en niet op wat het allemaal zou kunnen worden. Binnen de werkgroep ecologie van de Commissie-Mazure stond de internationale betekenis voor de miljoenen trekvogels die gebruikmaken van het gebied hoog op de agenda. Mijn hoogleraar Voous was lid van deze werkgroep en de Leidse hoogleraar prof. Kuenen voorzitter. Voous wist dat de kennis over de geografische herkomst gebrekkig was en dat de functie van de Waddenzee meer was dan overwinter-, foerageer-, en rustplek voor trekvogels. Ons wadvogelonderzoek op Schiermonnikoog wees inmiddels op de mogelijke functie als ruigebied.

Op de VU werd, naast het vangen op Schiermonnikoog, door studenten onderzoek gedaan naar de geografische variatie onder steltlopers op basis van de afmetingen (biometrie) van

Voorbeeld kaart van mijn onderzoek uit 1971 met de gegevens van de steenloper; in rood het gedeelte van het broedgebied waarvoor de Waddenzee waarschijnlijk van belang is.

WERKGROEP WADDENGEBIED

Op initiatief van de Koninklijke Academie van Wetenschappen (KNAW) is toen ook de onafhankelijke Werkgroep Waddengebied samengesteld. Meer dan honderd wetenschappers van allerlei vakdisciplines uit

Nederland, Duitsland en Denemarken namen deel aan de werkgroep. Hun kennis van de huidige Waddenzee wordt gebundeld in elf delen en gepubliceerd (Wolff c.s., 1983). Ik was betrokken bij de werkgroep vogels.

Posthuiswad, Vlieland:
netten van één van de
vangsecties worden geopend
voor de nachtelijke vangst.

geconserveerde vogels (balgen) in musea en gepubliceerde biometrische gegevens in de vakliteratuur. Vooral met de vleugelengte is voor een deel de geografische herkomst te bepalen.

Voous suggereerde aan mij om een afstudeeronderzoek te gaan doen met de bestaande internationale literatuur en gepubliceerde ringgegevens van alle Europese landen. Die resultaten konden worden gebruikt voor een voorlopig overzicht van de geografische herkomst van de steltlopers in de Waddenzee, zowel in oostelijke (Rusland/Siberië) als westelijke richting (IJsland, Groenland, Canada).

Uit mijn onderzoek bleek dat die miljoenen steltlopers niet alleen van dicht bij West-Rusland komen, maar van verder weg, onder andere Taimyr en mogelijk nog verder oostelijk tot aan de Lena delta. Maar waar in Siberië de grens van herkomst ligt, was meestal niet te achterhalen en verschillend per soort. Een kleiner aandeel van de steltlopers in de Waddenzee komt van IJsland, Groenland en het noorden van Canada.

Tijdens mijn doctoraalstudie aan de VU had ik mijn eerste schriftelijke contacten met Oost-Europese ornithologen en diergeografen zoals Udvardy (Hongarije), Rutschke (DDR), Kistchinski (USSR) en Uspenski (USSR) die in de Arctische gebieden gewerkt hebben. Sommige van hun publicaties bevatten Engelse of Duitse samenvattingen en een aantal Russische wetenschappers publiceerden in het Duits in *Die Neue Brehm Bücherei*. Dat is een populaire serie met vogel- en natuurboeken

van het West-Duitse A. Ziemsen Verlag. Ik prees mij gelukkig dat ik op de HBS nog redelijk wat Duits had geleerd.

Mijn doctoraalonderzoek over de geografische herkomst liet zien hoe weinig onderzoeksgegevens beschikbaar waren, maar ook hoe belangrijk die Waddenzee is voor trekvogels. Enkele jaren aanvullend onderzoek, middels veel vangen, ringen en meten van steltlopers, zou al snel meer en betere informatie, ook over de rui, opleveren over het internationale belang van de Waddenzee. De Commissie-Mazure had fondsen beschikbaar voor aanvullend onderzoek over diverse onderwerpen. Ik kon daarom voor enkele jaren als medewerker onderzoek van de werkgroep ecologie worden aangesteld. Administratief en logistiek werd ik ondergebracht bij de Directie Friesland van Rijkswaterstaat in Leeuwarden. In principe moest ik het vangen en ringonderzoek alleen doen. Op Schiermonnikoog was het vangen en ringen echter lastig in je eentje, door de moeilijke bereikbaarheid van de vangplek, de kwetsbare veldlocatie en de persoonlijke veiligheid.

Uit eigen waarnemingen (ik was vanaf 1964 regelmatig op Vlieland geweest), gesprekken met het VT en als resultaat van een vangexpeditie met VU-medewerkers naar Vlieland, kwam het Vlielandse Posthuiswad als meest geschikte vanglocatie naar voren. Ik kon met een auto bijna bij de netten komen!

De beslissing was snel genomen: wij verruilden onze stadswoning in Haarlem-Noord voor het kleine, voormalige vakantiehuisje De Vierboet aan het eind van de Dorpsstraat op Vlieland.

Vangst met een kanonnet van kanoetstrandlopers en bonte strandlopers in de derde Kroonpolders (35 waren al geringd in een aantal Europese landen).

Schot met een kanonnet over een groep scholeksters bij het Posthuiswad.

Ik verruilde de gangen van de universiteit voor een stoere landrover en een kantoortje van Rijkswaterstaat in de Vlielandse duinen. In oktober 1971 arriveren wij op Vlieland, om er uiteindelijk zes jaar te blijven.

Via Rijkswaterstaat op Vlieland krijg ik de beschikking over een volledig ingerichte werkwagen op een duin vlak bij het wad en de netten. Daar konden 's nachts de gevangen vogels worden geringd en het meet- en rui-onderzoeksprogramma worden uitgevoerd. Vanaf dat moment is het vooral wachten op de juiste vangomstandigheden: donkere nachten (geen volle maan), hoog water, ongeveer vijf à zes uur nadat het donker is geworden en bij voorkeur minder dan 3 Beaufort wind en geen regen.

Naast de honderden meters mistnet die in verschillende secties op het wad staan, gebruik ik na de eerste winter ook de kanonnetten van het VT om grote groepen vogels tegelijk te kunnen vangen wanneer ze op de hoogwatervluchtplaatsen (hvp) zijn.

Deze methode kan alleen worden toegepast als er ook voldoende mensen zijn om vogels uit het net te halen, te ringen en te meten. Die hulp was er, naast het personeel van Staatsbosbeheer, zoals Tinus de Ruiter, Rein Rollingswier en Jan Jager, met de op Vlieland wonende bioloog Huibert van Eck (werkte voor het NIOO), buurman bioloog Gerlof de Roos en de familie Van Ree. Ook studenten van de VU reisden in de zomermaanden af naar Vlieland om een aantal weken te helpen, zoals Kees de Vries, Rienk Slings en Eduard Osieck, evenals collega Arie Spaans. Naast de mist- en kanonnetten gebruikte ik in

de Kroonpolders inloopkooien. Daarmee ving ik vooral soorten van het zoete water, zoals oeverloper, watersnip, bosruiter, kleine strandloper, eenmaal een breedbekstrandloper en eenmaal een Amerikaanse oeverloper (Boere & Zegers, 1976) de eerste waarneming voor Nederland.

Het gebruik van een sterke lamp (*dazzle netting*) werd toegepast bij heel slecht weer voor het vangen van paarse strandlopers op de strekdammen aan het Noordzeestrand.

Vanaf 1973 komt Piet Zegers als vaste assistent in dienst en hij organiseert ook de integrale wadvogeltellingen in juli 1972 en april en september 1973. Zo wordt meer cijfermateriaal verzameld over de aantallen tijdens de voor- en najaarstrek. In die jaren publiceren we over aantallen en verspreiding van wadvogels, rui-onderzoek, terugmeldingen en de Waddenzee als kruispunt van trekroutes (Boere, 1977; Boere & Zegers, 1974 en 1975).

Begin 1974 wordt het eindrapport van de Commissie-Mazure gepresenteerd en kondigt Mazure aan dat de Waddenzee niet zal worden ingepolderd, zelfs de kwelders van Friesland buitendijks niet. De internationale betekenis van de Waddenzee voor de miljoenen trekvogels wordt door hem speciaal genoemd als een van de pijlers van dit besluit. Hoewel het eindrapport van de Commissie-Mazure er nu ligt, is mijn werk nog niet afgerond. Ik kom begin april 1974 in vaste dienst bij de Inspectie Natuurbeheer van Staatsbosbeheer, met als standplaats Vlieland om het onderzoek nog enkele jaren voort te zetten. Ook zal ik de drie bij het Waddengebied betrokken provinciale natuurbeschermingsconsulenten van SBB inhoudelijk ondersteunen bij de ontwikkeling van de planologische kernbeslissing voor het Waddengebied. De kaarten die ik daarvoor maakte, zijn nu bij Jens Enemar, de oud-secretaris van het *Common Waddensea Secretariat* (CWS) in Wilhelmshafen.

In september 1973 krijg ik gelegenheid om wat eerste resultaten van mijn onderzoek te presenteren op een steltloperssymposium van het *International Wildfowl Research Bureau* (IWRB) in Warschau. Expedities naar Arctisch Rusland komen in de discussies aan de orde. Op deze bijeenkomst achter het 'IJzeren Gordijn' zijn vijftig deelnemers uit zestien landen aanwezig, waaronder de USSR. Het ministerie van Verkeer en Waterstaat geeft veiligheidsinstructies over hoe je te gedragen in een Oost-Europees land. Bij terugkeer werd ik gebeld door een mij onbekende meneer met de vraag of ik nog iets bijzonders had gezien. Nee, ik had niets gezien.

Het symposium was georganiseerd door collega dr. Tony Prater van de *British Trust for Ornithology* (BTO) in Engeland. Hij was in december 1971 al op

Eindrapport Mazure.

Vlieland geweest en wij werkten samen binnen de net in Engeland opgerichte *Wader Study Group* (WSG) waar het onderzoek aan Arctische trekvogels centraal staat en wat voor mij een belangrijk vrienden- en kennisnetwerk wordt dat tot op heden nog is.

En dan gebeurt het ineens: Siberië! In de zomer van 1976 reis ik geheel onverwacht af naar Novosibirsk in Zuidwest-Siberië naar een congres over vogeltrek en virussen (zie hoofdstuk 2 voor de details).

Wij blijven uiteindelijk tot augustus 1977 op Vlieland. In die zes jaar vang ik meer dan 14.000 steltlopers en verzamel ik veel informatie over biometrie, rui en conditie. De gedetailleerde beschrijving van de rui wordt mijn proefschrift (Boere, 1976) dat ik in september 1977 aan de VU verdedig. Die zes jaar wonen en werken op Vlieland is nog wel een apart boek waard! Collega Meinte Engelmoer zal in 2008 promoveren op de verzamelde biometrische gegevens van Vlieland, Schiermonnikoog en museummateriaal. Daarmee is de geografische herkomst van de steltlopers van de Waddenzee steviger onderbouwd (Engelmoer, 2008).

Van het kleine vakantiehuisje op Vlieland verhuizen we naar het Betuwse dorp Beesd, waar we een deel van een oude boerderij aan de Linge betrekken met zicht op de A2. Mijn behagelijke en sfeervolle kantoorbarak van Rijkswaterstaat aan de voet van de duinen op een mooi en rustig eiland verruil ik voor de veertiende verdieping van het rijkskantoorgebouw Westraven bij Utrecht, waar de Inspectie Natuurbeheer van Staatsbosbeheer dan huist. Daar zit ik tussen de vele snelwegen en de toen beruchte dagelijkse file bij Vianen. Het was een grote fysieke en mentale overgang, ook voor de rest van het gezin. Ik blijf tijdens mijn SBB-tijd actief binnen het internationale steltloperonderzoek en andere internationale activiteiten (UNECE; EBCC) en in het onderhouden van contacten met de USSR-collega's richting het Gorbatschov-tijdperk dat in 1985 begon.

Het zal uiteindelijk leiden tot de eerste expeditie naar Taimyr in Rusland in juni/juli 1990 en ik zal er ook bij zijn. Hoe er door ons langs welke internationale 'kronkelende vooral wetenschappelijke geitenpaadjes' is gelopen, wordt in het tweede deel van hoofdstuk 2 beschreven. Maar nu eerst dat trekvogelcongres in Novosibirsk in 1976.

2.

TREKVOGELCONGRES IN NOVOSIBIRSK/ AKADEMGORODOK IN 1976 EN NAAR TAIMYR IN 1990

Het is 25 juli 1976 en de kade van Vlieland, waar wij wonen en waar ik nu schrijf aan mijn proefschrift, is rustig en zonnig. Voor de zoveelste keer in de vijf jaar dat wij nu op Vlieland wonen, ga ik met de kleine en gezellige veerboot 'Friesland' naar de wal, maar dit keer heeft dat toch een wat andere 'lading'. Ella en onze beide dochttertjes van vier en twee jaar staan op de kade om mij uit te zwaaien. Dat zouden ze bij gewone werkbezoeken naar de wal niet direct doen. Een goede kennis vraagt dan ook aan Ella of ik lang wegblijf en waar ik naartoe ga. "Hij gaat naar Siberië," antwoordt ze. Er valt een stilte en nogmaals zegt Ella: "Ja, hij gaat echt naar Siberië, maar hij komt wel weer terug, hoor."

'Naar Siberië gaan' maakte in die jaren nogal indruk. Ik ga nu niet naar de Siberische Arctische broedgebieden van 'mijn' steltlopers, wat ik dolgraag zou willen, maar naar een congres in Novosibirsk en de beroemde Siberische wetenschapstad Akademgorodok. Veel praktische boeken om je voor te bereiden waren er niet. Dick Walda's *Buurman woont 170 km verder* uit 1976 kreeg ik nog te pakken voor vertrek. Deze bijzondere reis is te danken aan mijn promotor professor Voous die door prof. dr. Cherepanov van het Biologisch Instituut in Novosibirsk werd uitgenodigd om een toespraak te houden op een symposium over trekvogels waarvan de officiële naam is: *Symposium on the study of Transcontinental Connections of Migratory Birds and their Role in the Distribution of Arboviruses*.

Van intercontinentale vogeltrek wist ik inmiddels wel wat af, maar van arbovirussen op dat moment niets. Dat zal na 2000 snel veranderen.

In de USSR is Voous een bekende en gerespecteerde ornitholoog en diergeograaf. Hij heeft sinds lang contact met bekende Russische ornithologen, onder andere voor zijn beroemde standaardwerk: *Atlas van de Europese Vogels* (Voous, 1960). Diergeografie is een sterk beschrijvende wetenschap, waarin de Russen toen en ook nu nog erg goed zijn. Prof. Voous had bij dr.